

КРИМІНОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА У МІЖДИСЦИПЛІНАРНІЙ ОПТИЦІ

УДК 342.95 (477):364.63-027.553 DOI: <https://doi.org/10.32631/vca.2025.2.27>

Альона Сергіївна БАХАЄВА,
кандидат юридичних наук
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків)

МАНІПУЛЯЦІЯ ІНСТРУМЕНТАМИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ: ПРОБЛЕМА ФЕЙКОВИХ ЗВЕРНЕНЬ ТА ЗЛОВЖИВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИМИ ЗАХОДАМИ

У статті розглянуто категорій інструментів протидії домашньому насильству. Досліджено проблему подання завідомо неправдивих звернень про вчинення домашнього насильства, що використовуються не з метою захисту постраждалої особи, а для досягнення особистих або процесуальних переваг. Виокремлено типові способи зловживань у цій сфері як от ініціювання заявником винесення термінового заборонного припису або обмежувального припису з метою виселення з житла, обмеження спілкування з дитиною, впливу на розгляд справ про розлучення чи поділ майна.. Окреслено типові форми такого зловживання.

Ключові слова: домашнє насильство, протидія домашньому насильству, інструменти протидії домашньому насильству, зловживання правами постраждалої особи, хибні звернення, терміновий заборонний припис, обмежувальний припис.

Постановка проблеми. Домашнє насильство, навіть з огляду на повномасштабні військові дії на території нашої країни, залишається однією з актуальних та болючих соціально-правових проблем сучасного українського суспільства. Більш того, слід констатувати той факт, що війна

суттєво посилила фактори ризику: соціальна нестабільність, економічне виснаження, постійний стрес, втрата житла, роботи сприяють загостренню конфліктів у родинях.

Беззаперечним є той факт, що держава докладає чималих зусиль для адаптації правового регулювання до викликів сьогодення: протягом останніх років до низки нормативно-правових актів, які регулюють сферу протидії домашньому насильству, були внесені суттєві зміни. Зокрема, запроваджено спеціальні правові механізми реагування, створено мобільні групи з протидії домашньому насильству в структурі Національної поліції України, а також налагоджено міжвідомчу взаємодію між правоохоронними органами, соціальними службами та закладами охорони здоров'я. Водночас, попри позитивну динаміку розвитку інституційного потенціалу, фіксується й зворотня тенденція – зловживання інструментами захисту з боку самих заявників. Окремі звернення про домашнє насильство подаються не з метою захисту постраждалих, а як інструмент маніпуляції, помсти, отримання переваг у справах щодо поділу майна, отримання опіки над дітьми, спосіб тиску на партнера тощо.

Проблема протидії домашньому насильству є предметом активного обговорення як вітчизняної, так і зарубіжної наукової спільноти.

Зокрема, І. Г. Богатирьов та К. М. Буряк у спільній монографії досліджують життєві історії постраждалих від домашнього насильства, виділяючи системні прогалини у наданні допомоги та реагуванні державних органів¹. Л. К. Садонцева здійснивши порівняльно-правовий аналіз норм, що регулюють питання кримінальної відповідальності за вчинення домашнього насильства в Україні та зарубіжних країнах, акцентувала увагу на необхідності адаптації вітчизняної правової бази до міжнародних правових стандартів у цій сфері². Слід відмітити вагомий внесок щодо дослідження питання запобігання та протидії домашньому насильству О. В. Александренка та С. С. Охріменка, які розробили методичні рекомендації для працівників поліції щодо виявлення та фіксації фактів домашнього насильства³.

У той час як вітчизняна наукова спільнота робить акцент переважно на загальних питаннях протидії домашньому насильству, зарубіжні дослідники дедалі частіше приділяють увагу такому аспекту як маніпулятивне використання інструментів правового захисту. Зокрема, у роботах Х. Авіелі проаналізовано наративи осіб, які стали об'єктом неправдивих звинувачень у домашньому насильстві⁴. У дослідженнях

¹ Богатирьов І. Г., Буряк К. М. Життєві історії подолання домашнього насильства в Україні : монографія. Київ : Дакор, 2025. 258 с.

² Садонцева Л. К. Кримінальна відповідальність за домашнє насильство в Україні та зарубіжному праві: порівняльний аналіз. Молодий вчений. 2019. № 4 (1). С. 149–153. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-4-68-35>.

³ Александренко О. В., Охріменко С. С. Особливості виявлення, фіксації та вилучення слідів домашнього насильства під час досудового розслідування: метод. рек. Київ: НАВС, 2019. 28 с.

⁴ Avieli H. False allegations of domestic violence: A qualitative analysis of ex-partners' narratives. Journal of Family Violence. 2021. Vol. 36. P. 485–496. <https://doi.org/10.1007/s10896-021-00342-w>.

Ю. Мазе та М. Відріга порушується питання оцінки масштабів фальшивих заяв у партнерських конфліктах¹. Д. Тонг у своєму дослідженні розкриває психологічний та правовий вимір хибних звинувачень у контексті судових спорів щодо опіки над дітьми².

Важливими у дослідженні питання щодо маніпуляції інструментами протидії домашньому насильству є також здобутки М. Джонсона, який у своїй роботі обґрунтував підходи до розмежування реальних і фейкових (перебільшених) випадків домашнього насильства³.

Загалом, слід констатувати той факт, що попри активну увагу до проблеми маніпуляцій інструментами протидії домашньому насильству у зарубіжних дослідженнях, зокрема щодо фейкових звернень та зловживань правами, у вітчизняній науці ця тематика все ще потребує належного теоретичного осмислення.

Мета статті – з'ясувати правову природу та способи маніпулятивного використання інструментів протидії домашньому насильству.

Виклад основного матеріалу. Протидія домашньому насильству залишається одним із пріоритетних напрямів державної політики у сфері забезпечення прав і свобод людини. Останніми роками в Україні активно формується нормативно-правова база, спрямована на захист постраждалих осіб та забезпечення оперативного реагування на випадки домашнього насильства. Водночас поряд із розвитком інструментів захисту спостерігається й протилежна тенденція – їх використання не за цільовим призначенням. Подання фейкових звернень, зловживання правами постраждалих осіб і маніпулювання застосуванням передбачених законом інструментів протидії домашньому насильству породжують новий комплекс правових викликів, що потребують ґрунтовного наукового аналізу.

З огляду на це, особливого значення набуває чітке розуміння правової природи й функціонального призначення інструментів протидії домашньому насильству, які формуються в межах чинної нормативної бази. Таке розуміння неможливе без звернення до офіційного тлумачення самої категорії «протидія домашньому насильству», закріпленого у законодавстві. Так, під зазначеною вище правовою категорією законодавець розуміє «систему заходів, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, та спрямовані на припинення домашнього насильства, надання допомоги та захисту постраждалій особі, відшкодування їй завданої шкоди, а також на належне розслідування

¹ Mazeh Y., Widrig M. The rate of false allegations of partner violence. Journal of Family Violence. 2016. Vol. 31(3). P. 367–374. <https://doi.org/10.1007/s10896-016-9882-3>.

² Tong D. Elusive innocence: Survival guide for the falsely accused. USA: Huntington House Publishers. 2002. 249 p.

³ Johnson M. P. A Typology of domestic violence: Intimate terrorism, violent resistance, and situational couple violence. Boston: Northeastern University Press, 2008. 256 p. <https://doi.org/10.2307/23044209>.

випадків домашнього насильства, притягнення до відповідальності кривдників та зміну їхньої поведінки»¹. Виходячи з наведеного, логічно припустити, що інструменти протидії домашньому насильству покликані забезпечити усебічне реагування на всі фази цього явища, насамперед шляхом його попередження, своєчасного виявлення, оперативного припинення протиправних дій, а також надання комплексного захисту постраждалій особі. Водночас вони орієнтовані на притягнення кривдника до відповідальності, надання допомоги у відновленні фізичного, психологічного та соціального стану постраждалої особи, а також здійснення корекційного впливу на поведінку кривдника з метою недопущення рецидиву насильства.

Базовим інструментом, що формує зміст, межі та механізми реалізації політики протидії домашньому насильству, є нормативно-правове забезпечення, зокрема закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Цей закон не лише окреслює ключові поняття, суб'єктів та форми домашнього насильства, а й визначає засади міжвідомчої взаємодії, права постраждалих осіб, обов'язки та повноваження відповідних органів, а також механізми притягнення кривдників до відповідальності.

Також до законодавчої бази у сфері запобігання та протидії домашньому насильству слід віднести Кримінальний кодекс України², Кодекс України про адміністративні правопорушення³, Сімейний кодекс України⁴, постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі»⁵, накази МВС «Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства»⁶, «Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника»⁷ тощо. У сукупності ці нормативно-правові акти забезпечують єдність правозастосовної практики та створюють юридичне підґрунтя для впровадження заходів реагування й захисту постраждалих від домашнього насильства осіб.

¹ Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19/conv#n368> (дата звернення: 15.06.2025).

² Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 15.06.2025).

³ Кодекс України про адміністративні правопорушення : закон України від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 15.06.2025).

⁴ Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 15.06.2025).

⁵ Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі : постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 658. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.06.2025).

⁶ Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства : наказ МВС від 13.03.2019 № 369/180. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0333-19#Text> (дата звернення: 15.06.2025).

⁷ Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника : наказ МВС від 01.08.2018 № 654. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18#Text> (дата звернення: 15.06.2025).

Наступним важливим блоком інструментів є спеціальні заходи протидії, передбачені статтями 24–28 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». До таких заходів належать: 1) терміновий заборонний припис стосовно кривдника; 2) обмежувальний припис стосовно кривдника; 3) взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи; 4) направлення кривдника на проходження програми для кривдників¹.

Окрему категорію становлять профілактичні інструменти, спрямовані на запобігання вчиненню насильства до його прояву. До них належать: 1) інформаційно-просвітницькі кампанії щодо запобігання насильству та формування ненасильницької культури поведінки; 2) освітні програми та тренінги для дітей, педагогів, батьків, працівників поліції, соціальних служб, медиків; 3) механізми міжвідомчої взаємодії, мобільні бригади соціально-психологічної допомоги; 4) електронні сервіси й гарячі лінії як канали звернення для швидкого реагування.

Водночас широкий спектр можливих інструментів протидії домашньому насильству спричиняє і зворотний ефект. На практиці все частіше фіксуються випадки їх використання не за призначенням, що породжує нові ризики та правові загрози.

Окрему проблему у сфері протидії домашньому насильству становить завідомо неправдиві звернення про вчинення насильства, які подаються не з метою захисту постраждалої особи, а для досягнення особистих або процесуальних переваг. Типова мотивація у таких випадках варіюється від бажання «просто налякати» чи створити психологічний тиск, до прагнення виселити особу із житла, вплинути на судові процеси (розлучення, встановлення місця проживання дитини, розподіл майна) або отримати тимчасові переваги у конфлікті. У таких випадках фіксація звернення поліцією, складання протоколу про адміністративне правопорушення за ст. 173-2 КУпАП, винесенням термінового заборонного припису (ТЗП) або обмежувального припису судом, запускає ланцюг юридичних наслідків, які виникають ще до встановлення реальних обставин події.

Так, ТЗП виноситься уповноваженим працівником поліції без судового рішення, строком до 10 діб, у разі наявності загрози вчинення домашнього насильства та включає в себе наступні заходи: 1) зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи; 2) заборону на вхід та перебування в місці проживання (перебування) постраждалої особи; 3) заборона в будь-який спосіб контактувати з постраждалою особою². Основним призначенням ТЗП є забезпечення швидкого реагування на факт вчинення домашнього насильства та мінімізація ризиків для потенційно постраждалої особи. Проте на практиці трапляються ситуації, коли ТЗП використовується для тимчасового усунення особи з житла, обмеження у

¹ Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19/conv#n368> (дата звернення: 15.06.2025).

² Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19/conv#n368> (дата звернення: 15.06.2025).

спілкуванні з дітьми або психологічного тиску в шлюбному конфлікті.

Підставою для винесення ТЗП є проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства, яка проводиться уповноваженим поліцейським на місці події за формою, затвердженою наказами МВС і Мінсоцполітики. Її результати базуються на відповідях постраждалої особи на анкету та її поясненнях, без збирання доказів чи залучення свідків. У разі маніпулятивного звернення результати оцінки ризиків можуть бути свідомо спотворені, але при цьому можуть стати підставою для застосування правових обмежень – винесення ТЗП та постановки на облік в органах Національної поліції. Оцінка «високий рівень небезпеки» може базуватися навіть у разі, якщо постраждала особа відповіла «невідома» або «без відповіді» на більшість запитань, даючи поліцейському можливість трактування ситуації як небезпечної¹.

Аналіз адміністративної судової практики свідчить, що значна частина скарг на дії поліції щодо винесення термінового заборонного припису (ТЗП) задовольняється. Найпоширенішими підставами для скасування таких приписів є: неналежне або формальне проведення оцінки ризиків; відсутність підтверджених фактів вчинення насильства чи реальної загрози; перевищення повноважень працівниками поліції; прийняття рішення щодо винесення ТЗП виключно на підставі суб'єктивного повідомлення без додаткових доказів.

При цьому важливо підкреслити, що ініціатором застосування ТЗП у переважній більшості таких випадків виступає особа, яка лише заявляє про себе як про постраждалу, а її статус ще не підтверджено у встановленому законом порядку. У багатьох справах вбачається, що звернення щодо винесення ТЗП відбуваються в умовах побутових або сімейних конфліктів, зокрема в процесі розлучення, поділу майна або визначення місця проживання дитини. У таких випадках наявність ТЗП надає заявнику певні короткострокові переваги – можливість усунути іншу особу з житла, обмежити її спілкування з дітьми, створити сприятливі умови у цивільних або сімейних провадженнях. І навіть коли у подальшому суд визнає припис незаконним, особа, щодо якої його було винесено, фактично зазнає обмежень, отримує статус «кривдник» у внутрішніх обліках поліції, що тягне за собою репутаційні, соціальні та процесуальні наслідки.

Цю проблему підтверджують і реальні судові справи^{2,3,4}. Особливо показовою є правова позиція, висловлена у справі №600/370/24-а, де суд прямо зазначив: «Водночас суд переконаний, що визначені Законом № 2229-

¹ Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства : наказ МВС від 13.03.2019 № 369/180. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0333-19#Text> (дата звернення: 15.06.2025).

² Рішення Київського окружного адміністративного суду від 30 квітня 2025 р., справа №320/26959/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127023484> (дата звернення: 15.06.2025).

³ Рішення Чернівецького окружного адміністративного суду від 03 червня 2024 р., справа № 600/370/24- а. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119463115> (дата звернення: 15.06.2025)

⁴ Рішення Рівненського окружного адміністративного суду від 23 липня 2024 р., справа №460/26549/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120781745> (дата звернення: 15.06.2025).

VIII інструменти для запобігання та протидії домашньому насильству повинні застосовуватися за своїм прямим призначенням та не можуть використовуватися як спосіб впливу на особу в сімейних конфліктах»¹.

На відміну від термінового заборонного припису, який може бути винесений уповноваженим підрозділом поліції, обмежувальний припис застосовується виключно судом за результатами розгляду заяви постраждалої особи. Він включає такі заходи тимчасового обмеження прав кривдника: 1) заборона перебувати в місці спільного проживання (перебування) з постраждалою особою; 2) усунення перешкод у користуванні майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності або особистою приватною власністю постраждалої особи; 3) обмеження спілкування з постраждалою дитиною; 4) заборона наближатися на визначену відстань до місця проживання (перебування), навчання, роботи, інших місць частого відвідування постраждалою особою; 5) заборона особисто і через третіх осіб розшукувати постраждалу особу, якщо вона за власним бажанням перебуває у місці, невідомому кривднику, переслідувати її та в будь-який спосіб спілкуватися з нею; 6) заборона вести листування, телефонні переговори з постраждалою особою або контактувати з нею через інші засоби зв'язку особисто і через третіх осіб².

Хоча судова практика щодо скасування обмежувального припису як незаконного є обмеженою, правові позиції судів вказують на неприпустимість використання цього заходу не за призначенням.

Показовою є справа № 607/3234/23, у якій батько неповнолітнього хлопця звернувся до суду з вимогою про видачу обмежувального припису стосовно співмешканця своєї колишньої дружини, стверджуючи, що той вчиняє психологічне насильство над дитиною. Водночас із матеріалів справи вбачається, що батько перебуває у конфлікті з матір'ю дитини, має намір отримати місце проживання сина з собою, неодноразово оскаржував рішення, які надавали дитині право залишатися з матір'ю, звертався із вимогою про застосування обмежувального припису до нового партнера колишньої дружини як додаткового заходу впливу. Суд першої інстанції та апеляційний суд відмовили у задоволенні вимоги, а Верховний Суд підтримав цю позицію. Було визнано, що відсутні докази систематичного домашнього насильства або реальної загрози безпеці дитини³.

Узагальнення практики свідчить про те, що до найпоширеніших форм зловживання інструментами протидії домашньому насильству можна віднести:

1. Подання завідомо неправдивого звернення про вчинення насильства за відсутності реальних фактів, з метою створення юридичного тиску на іншу особу або забезпечення втручання поліції в побутовий чи

¹ Там само.

² Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19/conv#n368> (дата звернення: 15.06.2025).

³ Постанова Верховного Суду від 13 грудня 2023 р., справа № 607/3234/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115751884> (дата звернення: 15.06.2025).

сімейний конфлікт.

2. Використання механізмів захисту для досягнення процесуальних або майнових переваг (зокрема, у справах про поділ майна, визначення місця проживання дитини, отримання одноосібного користування житлом);

- ініціювання винесення термінового заборонного припису (ТЗП) з метою тимчасового виселення особи зі спільного житла або обмеження її доступу до дитини, без підтвердження актуального факту насильства чи загрози його вчинення;

- звернення до суду з проханням про винесення обмежувального припису без наявності ознак системного або повторюваного насильства, а виключно на підставі суб'єктивного дискомфорту, міжособистісного конфлікту чи емоційної напруги;

3. Використання звернень як методу психологічного впливу або емоційного тиску (подання неодноразових скарг з метою провокації, помсти або контролю в межах подружніх чи партнерських відносин).

4. Зловживання статусом «постраждалої особи» з метою отримання соціальних або юридичних привілеїв (таких як доступ до притулку, пільгових виплат, переваг у черговості розгляду інших спорів або реалізації соціальних гарантій).

5. Створення негативного інформаційного фону навколо іншої особи шляхом регулярних викликів поліції без об'єктивних підстав, що у перспективі може вплинути на результати сімейних або цивільних судових процесів.

6. Свідоме провокування конфліктної ситуації з метою її фіксації як випадку домашнього насильства (зокрема, стимулювання емоційної реакції іншої особи, яку можна інтерпретувати як прояв агресії або загрози).

Висновки. Отже, маніпуляція інструментами протидії домашньому насильству – це свідоме та умисне використання передбачених законодавством засобів захисту не з метою запобігання чи припинення насильства, а задля досягнення особистої вигоди, реалізації процесуальних або майнових інтересів, здійснення психологічного тиску чи дискредитації іншої особи.

Такий тип зловживань має комплексну природу й може проявлятися у формі: подання звернень за відсутності насильства; ініціювання ТЗП або обмежувального припису виключно для тиску чи досягнення процесуальної переваги; використання статусу «постраждалої особи» як засобу отримання соціальних або юридичних преференцій; створення штучного негативного образу іншої особи у майбутніх судових провадженнях.

У зв'язку з цим важливим завданням подальшого правового розвитку має стати: удосконалення процедур оцінки ризиків і збору доказів; запровадження відповідальності за зловживання статусом постраждалої від домашнього насильства особи; забезпечення балансу між швидким реагуванням на випадки домашнього насильства і належною перевіркою обставин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александренко О. В., Охріменко С. С. Особливості виявлення, фіксації та вилучення слідів домашнього насильства під час досудового розслідування : метод. рек. Київ : НАВС, 2019. 28 с.
2. Богатирьов І. Г., Буряк К. М. Життєві історії подолання домашнього насильства в Україні : монографія. Київ : Дакор, 2025. 258 с.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : закон України від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 15.06.2025).
4. Кримінальний кодекс України : закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 15.06.2025).
5. Постанова Верховного Суду від 13 грудня 2023 р., справа № 607/3234/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115751884> (дата звернення: 15.06.2025).
6. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19/conv#n368> (дата звернення: 15.06.2025).
7. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі : постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 658. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.06.2025).
8. Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства : наказ МВС від 13.03.2019 № 369/180. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0333-19#Text> (дата звернення: 15.06.2025).
9. Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника : наказ МВС від 01.08.2018 № 654. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18#Text> (дата звернення: 15.06.2025).
10. Рішення Київського окружного адміністративного суду від 30 квітня 2025 р., справа №320/26959/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127023484> (дата звернення: 15.06.2025).
11. Рішення Рівненського окружного адміністративного суду від 23 липня 2024 р., справа №460/26549/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120781745> (дата звернення: 15.06.2025).
12. Рішення Чернівецького окружного адміністративного суду від 03 червня 2024 р., справа № 600/370/24- а. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119463115> (дата звернення: 15.06.2025).

13. Садонцева Л. К. Кримінальна відповідальність за домашнє насильство в Україні та зарубіжному праві: порівняльний аналіз. *Молодий вчений*. 2019. № 4 (1). С. 149–153. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-4-68-35>.
14. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>(дата звернення: 15.06.2025).
15. Avieli H. False allegations of domestic violence: A qualitative analysis of ex-partners' narratives. *Journal of Family Violence*. 2021. Vol. 36. P. 485–496. <https://doi.org/10.1007/s10896-021-00342-w>.
16. Mazeh Y., Widrig M. The rate of false allegations of partner violence. *Journal of Family Violence*. 2016. Vol. 31(3). P. 367–374. <https://doi.org/10.1007/s10896-016-9882-3>.
17. Tong D. Elusive innocence: Survival guide for the falsely accused. USA: Huntington House Publishers. 2002. 249 p. 7. Johnson M. P. A Typology of domestic violence: Intimate terrorism, violent resistance, and situational couple violence. Boston: Northeastern University Press, 2008. 256 p. <https://doi.org/10.2307/23044209>.

Стаття надійшла до редакції 30.07.2025

Alona S. BAKHAIEVA,

Candidate of Law

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

MANIPULATION OF DOMESTIC VIOLENCE RESPONSE TOOLS: THE PROBLEM OF FALSE REPORTS AND ABUSE OF SPECIAL MEASURES

The article examines the categories of tools used to combat domestic violence. It explores the issue of deliberately false reports of domestic violence, which are submitted not to protect the victim, but to gain personal or procedural advantages. Typical methods of abuse in this area are identified, such as initiating the issuance of an emergency restraining order or a protective order with the aim of evicting a person from the residence, restricting communication with a child, or influencing divorce and property division proceedings. Common forms of such abuse are outlined.

Keywords: *domestic violence, combating domestic violence, tools for countering domestic violence, abuse of victims' rights, false reports, emergency restraining order, protective order.*